

Łódź, 02.11.2021 r.

Marzena Bomanowska

Program działania Muzeum Kinematografii w Łodzi na lata 2022 – 2026

Muzeum Kinematografii to miejska instytucja kultury, dla której organizatorem jest Miasto Łódź; wpisana do Rejestru Instytucji Kultury. Muzeum działa na podstawie – Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2020 r. poz. 902);

– Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 z późn. zm.);

– Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.);

– Statutu nadanego na mocy uchwały Nr XXI/489/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 9 grudnia 2015 roku.

Podstawę finansową stanowi dotacja na działalność z Urzędu Miasta Łodzi – w 2021 roku w wysokości 3 552 027 zł oraz dotacje celowe – 753 882 zł w 2021. Muzeum skutecznie pozyskuje środki na projekty w ramach programów Ministerstwa Kultury, w 2021 roku było to 946 500 zł.

Wizja

Muzeum Kinematografii staje się nowoczesną instytucją, gromadzącą, konserwującą i udostępniającą zbiory z zakresu sztuki i techniki filmowej. Proponuje odbiorcom różnorodną i angażującą ofertę wystawienniczą, edukacyjną oraz popularyzującą kino jako dziedzinę sztuki. Muzeum organizuje wydarzenia o ponadlokalnym znaczeniu, w partnerskiej współpracy z podmiotami z Polski i zagranicy. Rozwój instytucji jest projektowany według najlepszych europejskich wzorów, z ambicją, by być miejscem „nie do przegapienia” dla mieszkańców Łodzi i dla turystów.

Misja

Misją Muzeum jest ochrona zabytków z dziedziny techniki, sztuki i kultury filmowej, dbanie o dziedzictwo polskiej kinematografii, upowszechnianie roli Łodzi w rozwoju polskiej kinematografii i popularyzowanie historii oraz idei Łodzi filmowej, z uwzględnieniem szczególnej roli zabytkowej siedziby Muzeum, jednego z najcenniejszych łódzkich pałaców, stanowiącego scenografię dla kilkudziesięciu filmów.

Cele strategiczne

- Poszerzenie problematyki przedstawionej na nowej wystawie stałej *Łódź filmowa* poprzez cykl wystaw czasowych pogłębiających poszczególne tematy z zakresu historii łódzkich instytucji filmowych i związanych z nimi twórców;
- wzbogacenie wystawy stałej *Łódź filmowa* o interaktywne elementy dla dzieci, wdrożenie ścieżek tematycznych oraz audioguide;
- rozwój Festiwalu Mediów Człowiek w Zagrożeniu, uruchomienie sekcji filmów fabularnych o tematyce współczesnych zagrożeń;
- drugi etap remontu obejmujący fasadę Pałacu Scheiblerów i jego otoczenie wraz z odtworzeniem ogrodu według zachowanych źródeł historycznych;
- osiągnięcie wskaźników i deklarowanych rezultatów w kluczowych projektach (opisanych poniżej), w tym wzrost frekwencji w Muzeum.

Program działania Muzeum Kinematografii w Łodzi na lata 2022 - 2026 stanowi rozwinięcie wcześniejszego Programu na lata 2019-2021, którego najważniejsze dokonania – służące modernizacji Muzeum – są finalizowane w 2021 roku i wyznaczają ramy działalności Muzeum na przyszłość. Dobiegają końca dwa kluczowe projekty, zmieniające sposób funkcjonowania Muzeum, kształtujące jego działania w czasie tzw. okresu trwałości projektów, co wymaga w ciągu najbliższych pięciu lat realizacji założonych wskaźników i osiągnięcia zadeklarowanych rezultatów. Pierwszy z tych projektów pn. *Zwiększenie dostępności dorobku polskiej kinematografii poprzez zachowanie zabytkowej infrastruktury Pałacu Scheiblera*, to zadanie zrealizowane dzięki środkom unijnym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 – Oś Priorytetowa VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu, Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury,

Poddziałanie VI.1.1 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Projekt miał na celu częściową rewitalizację obiektu, w tym ochronę substancji materialnej ponad 150-letniego pałacu w ramach I etapu remontu obejmującego wnętrze budynku. Renowacja polegała m.in. na wymianie większości instalacji, wzmocnieniu stropów, zabezpieczeniu ścian przed wilgocią, powiększeniu powierzchni ekspozycyjnej przez adaptację strychu na salę wystaw czasowych, zniwelowaniu barier architektonicznych, budowie nowej klatki schodowej z windą, umożliwiającą dostęp do wszystkich kondygnacji osobom z grup społecznych zagrożonych wykluczeniem (m.in. osób starszych oraz niepełnosprawnych ruchowo). Remont zakończył się wiosną 2021 roku. Prac remontowych wymaga teraz część zewnętrzna Pałacu Scheiblera, jego fasada wraz z licznymi dekoracjami architektonicznymi oraz otoczenie budynku i ogrodzenie od strony Parku Źródlika. Podjęcie nowego projektu inwestycyjnego pn. *Zwiększenie oferty kulturalnej Muzeum Kinematografii poprzez rewaloryzację zabytkowego kompleksu K. Scheiblera wraz z jego otoczeniem*, jest uzależnione od możliwości uzyskania dofinansowania z UE oraz pozyskania wsparcia Urzędu Miasta Łodzi w zakresie wkładu własnego. W ramach II etapu remontu Pałacu Scheiblera planowane jest przywrócenie historycznie potwierdzonego wyglądu ogrodu Scheiblerów, według projektu zaakceptowanego przez Wojewódzki Urząd Konserwatora Zabytków.

Drugim kluczowym projektem, wyznaczającym nowe perspektywy dla działalności merytorycznej Muzeum, to nowa wystawa stała *Łódź filmowa*, realizowana w ramach dwuletniego projektu 2020 – 2021 dzięki dofinansowaniu z ministerialnego programu Wspieranie Działań Muzealnych w kwocie 1 600 000 zł. Pierwsza część wystawy jest otwarta od 4 maja 2021 roku, druga zostanie udostępniona 28 grudnia 2021. Nowa wystawa stanowi podstawę przeformułowanej działalności edukacyjnej, adresowanej do rozmaitych grup odbiorców, zróżnicowanych nie tylko wiekowo, ale także ze względu na kompetencje poznawcze.

Dzięki tym dwóm projektom w Muzeum nastąpiła zmiana jakościowa, obiekt został zmodernizowany, a w przestrzeniach, wyposażonych w nowe instalacje, urządzenia i sprzęt multimedialny, możliwe stało się nie tylko otwarcie nowej wystawy, ale także udostępnienie nowej Sali wystaw czasowych oraz Sali edukacyjnej. Te przedsięwzięcia zwiększają atrakcyjność placówki na poziomie zarówno lokalnym, jak i ogólnopolskim oraz międzynarodowym, a także wpisują Muzeum Kinematografii w szerszy kontekst Łodzi jako miasta filmowego UNESCO.

Działalność Muzeum Kinematografii wpisuje się w Politykę Rozwoju Kultury 2020+ dla miasta Łodzi, w szczególności:

- działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa mieszkańców miasta w kulturze poprzez prowadzenie edukacji kulturalnej z uwzględnieniem tematyki dziedzictwa Łodzi i regionu,
- działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa mieszkańców miasta w kulturze poprzez zwiększenie atrakcyjności instytucji miejskich poprzez modernizację i unowocześnienie infrastruktury,
- działania na rzecz poprawy dostępności, różnorodności i innowacyjności oferty kulturalnej .

Działalność merytoryczna

Muzeum przekształca się w instytucję otwartą, przyjazną, dostarczającą wiedzy w atrakcyjny i przyjemny sposób. Zwizualizowane opowieści o Łodzi filmowej dostarczają ciekawych informacji oraz pozytywnych emocji. Dla naszych działań najważniejszy jest widz, dlatego tradycyjne cele muzeum realizujemy w oparciu o nowatorskie metody ekspozycyjne; na wystawach stosujemy nowoczesne urządzenia z zachowaniem proporcji między multimediami a oryginalnymi eksponatami, które stanowią jeden z sensów istnienia muzeum. Internet jest wykorzystywany jako podstawowe narzędzie w docieraniu do odbiorców, stąd jednym z najważniejszych nowych projektów muzeum będzie stworzenie w najbliższych latach Katalogu zbiorów on line (więcej o projekcie – w punkcie poświęconym zbiorom). W ramach programu Kultura cyfrowa dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury w 2020 roku zrealizowaliśmy serię wywiadów z najwybitniejszymi polskimi scenografami i kostiumografami, w całości udostępnioną w internecie. Z kolei otwarcie wystawy stałej poprzedził cykl prezentacji najważniejszych muzealiów w postaci krótkich filmów zamieszczanych w sieci.

Obecnie muzeum realizuje pierwszy w historii placówki doktorat wdrożeniowy na Uniwersytecie Łódzkim, poświęcony historii mówionej w praktyce muzealnej. Jednym z celów pracy jest namysł nad metodą historii mówionej, nakierowane na mikrohistorie i doświadczenia indywidualne, a gromadzonej nie tylko dla archiwum, ale przede wszystkim z przeznaczeniem ekspozycyjnym. Efekty doktoratu zostaną wykorzystane w rozwoju archiwum historii mówionych, które Muzeum już tworzy.

Zbiory

Wyjątkowa kolekcja Muzeum Kinematografii, licząca ponad 71 000 obiektów, składa się z czterech podstawowych działów: 1. technika filmowa, 2. historia kina, 3. plakaty i scenografia oraz 4. animacja. W latach 2020 – 2021 kolekcja powiększyła się o obiekty niezbędne do przygotowania nowej wystawy

stałej *Łódź filmowa*; dzięki staraniom zespołu kuratorskiego tworzącego wystawę udało się pozyskać 1676 muzealiów – w postaci darowizn, depozytów i zakupów.

W 2021 Muzeum rozpoczęło pierwszy etap prac nad Katalogiem zbiorów on-line, służącym udostępnianiu wiedzy o unikalnej kolekcji Muzeum. Dotychczasowe częściowe efekty prac związane z digitalizacją prowadzoną od 2015 roku są udostępniane na stronie internetowej www.cyfrowe.kinomuzeum.pl. Obecnie realizowany projekt, zaplanowany na wiele lat, pozwala na implementację specjalistycznego systemu do udostępniania zasobów cyfrowych on-line. Wytypowane obiekty zostają poddane konserwacji i opracowaniu, a następnie udostępnione na stronie internetowej Muzeum, dzięki czemu staną się osiągalne dla szerokiego kręgu odbiorców. Do I etapu projektu Katalog on-line wytypowano m.in.: 20 kamer używanych przez filmowców w XX wieku, wśród nich znajdują się profesjonalne kamery wykorzystywane w Wytwórni Filmów Fabularnych i na planach wielkich produkcji lat 50., 60., 70. XX wieku, sprzęt reporterski oraz amatorskie kamery używane przez twórców prywatnie; 55 plakatów filmowych, w tym przedwojenne, unikatowe okazy, sygnowane nazwami ówczesnych łódzkich kin (m.in. Urania i Rekord); 46 lalek, cennych obiektów pochodzących z filmów animowanych m.in. Zenona Wasilewskiego, Edwarda Sturlisa, Lidii Hornickiej, Jerzego Kotowskiego, Tadeusza Wilkosza. W kolejnych latach, w miarę pozyskiwania środków, projekt będzie kontynuowany.

Wystawy

Nowa wystawa stała *Łódź filmowa* obejmuje szerokie spectrum tematów, począwszy od zarania, gdy kino było nowym wynalazkiem, salonową atrakcją i jarmarczną rozrywką (prezentowaną m.in. w Helenowie oraz na Wodnym Rynku, w sąsiedztwie dzisiejszego Muzeum Kinematografii) przez czasy pierwszych łódzkich kin i tworzących je ludzi takich jak bracia Antoni i Władysław Krzemińscy, Teodor Junod i Eugeniusz Vortheil oraz pierwszych filmów kręconych w mieście (*Ziemia obiecana* w reżyserii Aleksandra Hertzsa i Zbigniewa Gniazdowskiego z 1927 roku, *Skłamałam* w reżyserii Mieczysława Karwicza), następnie przez powojenne czasy rozkwitu Hollyłodzi i współtworzących ją instytucji (Wytwórnia Filmów Fabularnych, Wytwórnia Filmów Oświatowych, studio Se-Ma-For, Szkoła Filmowa) po niedawne, wyjątkowe sukcesy filmów *Ida* i *Zimna wojna* Pawła Pawlikowskiego, wyprodukowanych w Łodzi przez studio Opus Film.

Każdy z wyżej wymienionych wątków, obecnych na wystawie stałej, stanowi temat na osobną wystawę czasową, istotny ze względu na rangę filmowej przeszłości i jej rolę w budowaniu tożsamości miasta oraz jego mieszkańców. Wyjątkowa kolekcja Muzeum jest podstawą do rozwinięcia modułów przedstawiających poszczególne elementy filmowej historii Łodzi w wystawy tematyczne. Dlatego,

rozwijając wątki z konieczności potraktowane skrótowo na wystawie stałej, dla celów edukacyjnych i popularyzatorskich pożyteczne będą wystawy czasowe skoncentrowane na poszczególnych łódzkich wytwórniach filmowych z czasów, gdy Łódź była centrum polskiej kinematografii (WFF od *Zakazanych piosenek* Leonarda Buczkowskiego z 1946 roku do produkcji z lat 90.; WFO jak studio, w którym realizowali wczesne filmy m.in. Andrzej Barański, Krzysztof Zanussi, Marek Koterski, Grzegorz Królikiewicz, Bogdan Dziworski, Ryszard Lenczewski. Se-Ma-For jako wytwórnia otwarta na twórców eksperymentujących takich jak Daniel Szczechura, Zbigniew Rybczyński, Piotr Dumala), wystawy rozwijające wątek łódzkich lokacji filmowych (od pierwszej ekranizacji *Ziemi obiecanej* Aleksandra Hertza z 1927 roku do *Piłsudskiego* Michała Rosy z 2019 roku) oraz produkcji filmowych nakręconych we wnętrzach siedziby Muzeum (Pałac Scheiblera stanowił tło dla ok. 30 filmów), a także łódzkich kin przed i po drugiej wojnie światowej. Planowane wystawy pokażą publiczności zarówno wybitnych twórców kina związanych z Łodzią (np. Wojciech Jerzy Has, Henryk Kluba, Marek Koterski, Jan Jakub Kolski), jak i ginące zawody filmowe oraz ich przedstawicieli.

Festiwal Człowiek w Zagrożeniu

Festiwal Mediów Człowiek w Zagrożeniu, organizowany od 31 lat, w ciągu ostatnich edycji dynamicznie się rozwija. Zwiększyła się liczba zgłaszanych i prezentowanych filmów, a także liczba spotkań z twórcami i liczba uczestników. Dotychczasowe doświadczenia z nową formułą festiwalu dowodzą potencjału, jaki ma impreza z „zagrożeniami” w nazwie. Zwiększenie budżetu festiwalu pozwoliłoby poszerzyć program o filmy fabularne, odnoszące się do współczesnych lęków i zagrożeń. Obecnie festiwal odbywa się w dwóch miejscach: w Muzeum Kinematografii oraz w Fabryce Sztuki, wersja rozszerzona mogłaby mieć miejsce w jednym z łódzkich multipleksów lub w zaproszonych do współpracy instytucjach kultury: EC1 Łódź (gdzie powstaną 3 sale kinowe), Centrum Dialogu i Filharmonia Łódzka (z salą odpowiednią do organizacji gali otwarcia i zamknięcia festiwalu). Większy budżet to także szansa na lepszą promocję, patronaty ogólnopolskie w szerszym niż dotychczasowy wymiarze oraz możliwość zapraszania do Łodzi wybitnych twórców filmowych z zagranicy i znalezienie adekwatnego prywatnego sponsora. Ponadto festiwal będzie się rozwijał i wzbogacał m.in. o program całorocznych działań popularyzujących film dokumentalny oraz o komponent edukacyjny oparty na relacji uczniowie-mistrzowie (współpraca z Uniwersytetem i Szkołą Filmową oraz podmiotami zajmującymi się edukacją seniorów).

Edukacja

Założeniem obecnie planowanej działalności edukacyjnej Muzeum jest uznanie za punkt wyjścia bogatych treści, zawartych w prezentowanej na parterze i I piętrze nowej wystawie stałej. Skorelowane

z ekspozycją nowe propozycje edukacyjne są dostosowane formą i metodami do uczestników, tematu zajęć oraz przestrzeni pracy. Edukacja muzealna służy przekazywaniu i przyswajaniu przez odbiorców informacji, pogłębieniu wiedzy oraz rozwojowi osobistemu. Lekcje, wykłady, warsztaty, dyskusje, storytelling, zajęcia rodzinne, działania w przestrzeni wirtualnej prowadzone są według autorskich scenariuszy, dla których inspirację stanowi kolekcja muzealna, zespół eksponatów lub pojedynczy obiekt. Część muzealnej oferty edukacyjnej wzbogaca obowiązujący program nauczania (funkcje plakatu, gatunki filmowe, zawody filmowe). Eksponaty stanowią o wartości edukacyjnej muzeum, gdzie odbiorca może uruchomić np. oryginalny XIX-wieczny zoetrop czy latarnię magiczną doświadczając bezpośredniego obcowania z historią. Naturalna scenografia, jaką tworzą wnętrza pałacu Scheiblera, wzbogacona o narrację multimedialną na wystawie stałej stanowi doskonałe miejsce do prowadzenia lekcji poświęconych historii Łodzi filmowej, ale także fabrykanckiej. Przygotowujemy nowe ścieżki tematyczne dla zwiedzających, uwzględniające różnorodność sposobów oprowadzania przewodnickiego: ścieżkę Poszukiwacza (podstawowa propozycja zwiedzania przeglądowego zawierająca kluczowe eksponaty); ścieżkę Profesjonalisty (dla osób z dużą wiedzą, zainteresowanych pogłębieniem kompetencji); ścieżkę Odkrywcę (głównie dla gości z zagranicy lub spoza Łodzi); ścieżkę Zdobywcę (dla rodzin z dziećmi, z konkretnym celem do zrealizowania poprzez zabawę).

Wraz z przygotowaniem do otwarcia nowej warstwy zespół Muzeum pracował nad nowym narzędziem informacyjnym w postaci audioprzewodnika, zawierającego cztery ścieżki specjalistyczne (dla dorosłych, rodzinną, w języku angielskim i audiodeskrypcyjną). W ofercie edukacyjnej mamy także tradycyjne formy: oprowadzania kuratorskie i autorskie po wystawach, warsztaty tematyczne i lekcje muzealne, filmowe spacer po Łodzi oraz cieszące się powodzeniem warsztaty z filmu animowanego realizowanego metodą animacji poklatkowej.

Pozyskiwanie środków

Muzeum Kinematografii pozyskuje środki z różnych źródeł na działania muzealne – począwszy od organizacji wystaw i Festiwalu Człowiek w Zagrożeniu, przez zakup środków inwestycyjnych, w tym nowego sprzętu do przechowywania muzealiów oraz sprzętu do projekcji w kinie Kinematograf i pokazów plenerowych po konserwację i naprawę zabytkowych urządzeń techniki filmowej, realizowaną w ramach grantów. W 2021 roku Muzeum pozyskało z programów MKiDN 946 500 zł. W poszczególnych projektach dofinansowanie pochodzi z Narodowego Centrum Kultury, Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

Obok dotacji podmiotowej i dotacji celowych z Urzędu Miasta Łodzi, źródłem finansowania Muzeum są przychody własne ze sprzedaży biletów i publikacji oraz (w niewielkim stopniu) z wynajmu przestrzeni. Na zadanie inwestycyjne obejmujące remont fasady Pałacu Scheiblera i otoczenia Muzeum, sąsiadującego z Parkiem Źródlika, Muzeum będzie aplikować po ogłoszeniu nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej dla projektów z zakresu infrastruktury. W dalszym ciągu Muzeum będzie przygotowywać wnioski aplikacyjne do programów Ministerstwa Kultury (projekty wystawiennicze, edukacyjne, wydawnicze, festiwale, infrastruktura kultury), a także starać się o środki od sponsorów (dotychczas działania Muzeum wspierali finansowo m.in.: PKO BP, Santander Bank, ŁSI, Atlas Sztuki, PGE). Skuteczność podejmowanych do tej pory działań w zakresie pozyskiwania środków publicznych przez Muzeum jest na dobrym poziomie. Aby utrzymać lub zwiększyć dofinansowanie, konieczne jest zapewnienie ze strony Organizatora finansowania wkładów własnych do projektów. Z kolei rozwinięcie sponsoringu prywatnego wymaga działań systemowych.

Promocja

Zbudowanie wystawy *Łódź filmowa* jest w historii Muzeum wydarzeniem bezprecedensowym. Po raz pierwszy powstała spójna tematycznie i organizacyjnie wystawa, której treści można w sposób klarowny komunikować na zewnątrz. Atut nowej ekspozycji stanowi umożliwienie widzom kontaktu z unikatowymi obiektami ze zbiorów Muzeum Kinematografii oraz pozyskanymi z instytucji filmowych i kulturalnych, a także od kolekcjonerów i fanów kina.

Kanały promocyjne skierowane do szerokiego grona odbiorców to w szczególności: media społecznościowe, strona internetowa, współpraca z mediami, kampanie citylightowe, oprowadzania kuratorskie. Dla poszerzenia grona zwiedzających istotna jest współpraca z podmiotami takimi jak: licencjonowani przewodnicy miejscy, uniwersytety III wieku, Łódzka Organizacja Turystyczna, szkoły, Centrum Kształcenia Nauczycieli.

Po otwarciu ścieżek dydaktycznych w Narodowym Centrum Kultury Filmowej wskazana będzie współpraca Muzeum z EC1, by zapewnić obu instytucjom wzajemną promocję, a także wspólne opracowanie filmowego szlaku ulicy Targowej i wprowadzenie wspólnego biletu. Pakiet informacyjny o Muzeum powinien być dostępny w różnych miejscach, zarówno tradycyjnych (pozostałe muzea, galerie), jak i nowych jak np. Orientarium, by zarówno łodzianie, jak i turyści mieli kompleksową ofertę łódzkich atrakcji.

Monika Boniewicz